

EMILE VAN ERMENGEM (1851-1932)

1885

Emile, Pierre, Marie Van Ermengem werd geboren te Leuven de 15^e augustus 1851 en overleed op 30 september 1932.

Hij promoveerde tot dokter in genees-, heel- en verloskunde aan de Universiteit van Leuven in 1875.

Hij werd tot laureaat van de Universitaire Reisbeurzenwedstrijd uitgeroepen in 1876, en bezoekt gedurende de jaren 1876-78 de laboratoria van Claude

Bernard en Ranvier en volgt te Londen, Edinburg en Wenen de grote klinische diensten ten einde zijn geneeskundige vorming te vervolmaken.

In 1883 verblijft hij in het Laboratorium van Koch te Berlijn; in 1884-85 in het Laboratorium voor vergelijkende ziektenleer van het Collège de France te Parijs en van het Instituut Koch te Berlijn.

Hij krijgt van de regering de toelating zich naar Marseille te begeven om er de cholera-epidemie te bestuderen en wordt, ook door de regering, gelast naar Spanje af te reizen om aldaar de door Ferran uitgevoerde anti-cholera inenting te gaan onderzoeken en er de resultaten van na te gaan.

In 1887 bevindt hij zich te Glasgow voor de studie van de pestepidemie aldaar.

De cholera-epidemie van 1893 deed de noodzakelijkheid oprijzen twee opsporingssentra in het land op te richten. Dit, te Gent, werd aan Prof. Van Ermengem toevertrouwd.

Zijn buitengewoon omvangrijk wetenschappelijk werk werd in het buitenland zeer hoog geschat. Hij werd erelid van de Koninklijke Academie van Barcelona in 1885; van de koninklijke vereniging voor hygiëne van Firenze, Milaan, Budapest in 1885-87; van de British Association for Advancement of Science; van de Deutsche Naturforscher-Gesellschaft; van de Nederlandsche maatschappij tot bevordering der wetenschappen; van de American Association for Advancement of Science.

Hij nam deel, als afgevaardigde van de regering, aan de grote internationale congressen te Rome in 1885, Dresden in 1893, Parijs in 1894-1911 en 1912, Venetië in 1897 en was verslaggever van de technische commissies van die conferenties. Ook, als afgevaardigde, nam hij deel aan de internationale conferentie over statistiek in 1900 en 1910.

Prof. Van Ermengem werd in 1885 tot docent benoemd, belast met de cursus over de openbare en private gezondheidsleer en, na zijn bevordering tot gewoon hoogleeraar in 1888, ook nog, in 1896 met de cursus in de gerechtelijke geneeskunde en een gedeelte der cursussen voor de wetenschappelijke graad van geneesheer-hygiënist.

Hij kon bogen op tal van andere eervolle titels als : secretaris van de academierraad, 1912-13; lid van de raad ter volmaking van het hoger onderwijs, 1910-12; van de Belgische vereniging voor microscopie; briefwisselend en titelvoerend lid (1887-1902) en bestendig secretaris van de Koninklijke Academie van Geneeskunde, 1919; briefwisselend lid van de Academie de Médecine van Parijs, 1920; lid van de Hoge Gezondheidsraad, 1891; van de Sociétés de Médecine van Luik, Gent, Antwerpen; van de Belgische vereniging van gerechtelijke geneeskunde, 1897; van de provinciale geneeskundige commissie van Oost-Vlaanderen; van de commissies voor gezondmaking der strandsteden, 1896-97; voor herziening van de wetgeving met betrekking op het uitoefenen der geneeskunde; voor het toezicht op de serums, 1899, en van de commissie voor kankerstudie, 1908. Zijn laboratorium voor bacteriologische ontledingen was een der eerste die in België werden opgericht; hij werd bestuurder van de provinciale ontledingsdienst. Dank zij zijn initiatief werd in 1902 begonnen met de opbouw van het Instituut voor Hygiëne en Bacteriologie, voleindigd in 1905.

Op 13 november 1919 werd hij tot het emeritaat toegelaten.

Gedurende gans zijn universitaire loopbaan heeft Professor Van Ermengem zich heel en al aan zijn onderwijs gewijd; heeft hij, met de door hem voortreffelijk gevormde krachten de studie van tal van problemen, verbandhoudende met de parasitologie, de bacteriologie, en de hygiëne, ondernomen. Zijn talrijke en indrukwekkende publikaties, die hij bij voorkeur in de nationale wetenschappelijke tijdschriften liet verschijnen, handelden o.m. over de microbiologische technieken, de tuberculose, cholera, kanker, de toxi-infectieuze ziekten door voedingstoffen veroorzaakt, de diphterie, pest, ankylostomiase, razernij, meningitis, de ontsmetting, de algemene en bijzondere prophylaxie.

Zijn wereldfaam dankte hij nochtans in hoofdzaak aan de ontdekking van clostridium botulinum, bacil van het botulisme, die door verbruik van hesp te Ellezelles in Henegouwen tot erge intoxicatie-verschijnselen aanleiding had gegeven.

De hoogste onderscheidingen werden Prof. Van Ermengem toegekend : ridder (1885), officier (1893), commandeur (1911) in de Leopoldsorde; burgerlijk kruis van eerste klas, regeringsmedaille van Leopold II; officier in de orde grand-ducal de la couronne de chêne (1897) en talrijke andere.

Prof. Van Ermengem was niet alleen erkend als een der hoogstaande geleerden, hij was tevens de verpersoonlijking van goedheid en oprechtheid. Nooit werd tevergeefs een beroep gedaan op zijn uitgebreide kennis en ervaring. Zijn aandenken dient met alle eerbied en dankbaarheid bewaard te blijven.

N. VLAEYEN.

PUBLIKATIES VAN EMILE VAN ERMENGEM

- Étude sur le nitrite d'amyle. Propriétés physiologiques et action thérapeutique*, 1875.
Des applications du téléphone et du microphone en médecine. Paris, Amyot, 1879.
Sur le mécanisme des mouvements des diatomées. Bull. de la Soc. belge de microscopie, 1881.
Une nouvelle méthode d'éclairage des objets microscopiques. Ibid., mars, 1881.
Le microbe de la tuberculose d'après les méthodes de Koch et d'Ehrlich. Ibid., 1882.
Une nouvelle méthode de coloration des bacilles de la tuberculose. Ibid., 1882.
De la présence du bacille de Koch dans l'air expiré des phtisiques. Ibid., 1882.
Note sur les perfectionnements récents de la micro-photographie des bactéries. Ibid., 1882.
Recherches sur la structure de quelques diatomées contenues dans le „Cementstein“ du Jutland (met M. W. PRINZ, prof. à l'Université de Bruxelles). Bruxelles, Manceaux, in-8°, pp. 74, 4 pl. en photogr. et chromolitho.
Exposé des méthodes nouvelles de culture sur milieux solides. Ann. de la Soc. belge de microscopie, 1883.
Recherches sur le microbe du choléra asiatique. Rapport présenté à M. le Ministre de l'Intérieur etc., le 3 nov. 1884. Paris, G. Carré, in-8°, pp. 358, avec 12 pl. en phototypie.
Le diagnostic du choléra par la recherche du bacille-virgule, in „Manuel de Microscopie clinique de Bizzozero et Firket“. 2e édition, Manceaux, Bruxelles, 1885.
Recherches sur un micro-organisme découvert par MM. Finkler et Prior dans le choléra sporadique. Ann. de la Soc. belge de microscopie, 1885.
Note sur l'inoculation des produits de culture du bacille-virgule aux cobayes. Bull. de l'Académie de médecine de Belgique, décembre 1884.
Rapport sur les essais de vaccination anti-cholérique du Dr. Ferran. Moniteur belge, 5 juillet 1885.
Die Ferran'sche Impfungen. Deutsche medicinische Wochenschrift, n° 29, 1885.
Note sur les expériences de vaccination anticholérique chez les cobayes (met Dr. GIBIER). Bull. de l'Académie des Sciences de Paris, juillet 1885.
Neue Untersuchungen über die Cholera-Mikroben von Dr. E. Van Ermengem. Mit Autorisation der Verfassers frei bearbeitet von Dr. R. Kukula, mit 6 tafeln. Wien, 1886, W. Braumüller.
Le laboratoire d'Hygiène et de Bactériologie de l'Université de Gand. Mouvement hygiénique, 1886.
Manuel technique de microbiologie. Méthodes générales. Paris, Steinheil, in-8°, 475 pp. avec 76 fig. et 2 pl. en chromolitho.
Du danger des transports des malades par voiture de place. Recueil de rapp. des Comm. méd. provinc., 1888.
Projet de règlement concernant la rentrée dans les classes des élèves convalescents à la suite d'une affection contagieuse. Ibid., 1888.
De l'étiologie du Cancer. La bacille de Scheuerlen. Bull. Soc. belge de Microscopie, mars 1889.
Phagocytose et Bactériothérapie. Ibid., janvier 1889.
Recherches expérimentales sur la Créoline. Action antiseptique et germicide. Bull. Académie de Médec. de Belg., janvier 1889.
De la prophylaxie des maladies épidémiques et contagieuses. Bull. Acad. méd. de Belgique, 1890.
Projet de formulaire sur la désinfection, présenté à la Comm. méd. provinc. de la Flandre Orientale. Mouvement hygiénique, 1890.
Contribution à l'étude de la pneumonie fibrineuse. Bull. Acad. de Belg., 1891.

- Recherches sur les empoisonnements produits à Moorseele, par de la viande de veau*. Bull. de l'Acad. de Belg., décembre 1892.
L'épidémie de la banlieue parisienne. Mouvement hygiénique, juillet 1892.
Note sur la recherche du Comma-bacile de Koch dans les eaux. Bull. de la Soc. de méd. de Gand, 1892.
Recherches bactériologiques faites au cours de l'épidémie du choléra de 1892. Mouvement hygiénique, août 1892.
L'épidémie de choléra de 1222. Bull. de l'Acad. de méd. de Belg., mai 1893.
Notice sur la désinfection publique met (Prof. PUTZEYS). Bruxelles, Lamertin, 1893.
Mesures relatives à l'importation et au transit de certaines marchandises. Rec. des trav. du Cons. sup. d'hygiène, Vol. XXI, 1892-93.
Interdiction générale à l'entrée et au transit par les frontières de terre et de mer de certaines marchandises susceptibles de transmettre des affections contagieuses. Ibid.,
Commerce des glaces artificielles et naturelles. Ibid.
Détermination des marchandises susceptibles ou non susceptibles de transmettre le choléra. Ibid.
Programme des conférences publiques sur la désinfection. Ibid.
Rapport du comité d'études du projet de la Meuse. Extension de la distribution d'eau de la ville de Bruxelles. Baertsoen, Bruxelles, 70 pp., 1893.
Wat moet men doen om de cholera te vermijden? Uitgave van de Kring van Sociale Studie. Gent, 1893.
Rapport de la 1re Commission de la conférence internationale de Dresde. Protocoles et procès-verbaux de la conférence sanitaire intern. de Dresde. Dresde, Treubner, 1893.
Recherches sur la valeur de la formaline à titre de désinfectant. Arch. de pharmacod. Vol I, fasc. I, 1894.
Nouvelle méthode de coloration des cils des Bactéries. Annales de Micrographie, 1894.
Contribution à l'étude des propriétés bio-chimiques du bacille d'Eberth Gafiky (met M. VAN LAER). Ann. de la Soc. de méd. de Gand, 1892.
Étude sur la valeur des eaux purifiées par le procédé Anderson à Anvers pendant l'été 1893. Techn. sanitaire, 1893.
Du rôle de l'Ozone en hygiène générale. Bull. de l'Acad. de Belgique, 1894.
Des intoxications alimentaires. Ibid., 1895.
De la stérilisation des eaux par l'Ozone. Ann. de l'Institut Pasteur, sept. 1895.
De la désinfection des engrais liquides. Compte rendu du IIIe Congrès international d'agriculture, IIe section, 1895.
Recherches sur les empoisonnements produits à Ellezelles (Hainaut) par du jambon, et sur la cause du botulisme, de l'ichthyosisme en général. (Communication préliminaire). Bull. Soc. méd. de Gand, février 1896, et Arch. de Pharmacodynamie, février 1896.
Untersuchungen über Fälle von Fleischvergiftung. Centralblatt für Bakteriologie u. Parasitenkunde, März 1896.
Étude statistique sur la diphtérie en Belgique avant et après la période sérothérapique. Enquête sur l'efficacité du sérum antidiphtérique. Rapport de la Commission nommée par M. le ministre, 1896.
Contribution à l'étude des intoxications alimentaires. Recherches sur des accidents à caractères botuliniques provoqués par du jambon. Archives de pharmacod., vol. III, 1897.
Recherches sur des cas d'accidents alimentaires produits par des saucissons. Revue d'hygiène, 1896.
Ueber einer neuen Anaeroben Bacillus und seinen Beziehung zum Botulismus. Zeitschrift für Hygiene und Infectionen Krankheiten herausgegeben v. Dr. Koch u. Flügge, Vol. XXIV, 1897.
De la pollution des cours d'eaux par les résidus de fabrique. Bull. du Service de santé, janvier 1897.
La désinfection par les lampes dites formogènes. Ibid., décembre 1896.
Nouveau procédé pour la prise des échantillons des eaux souterraines dans les puits d'essai. Techn. sanit., Vol. II, 1896.
Rapport présenté au nom de la commission générale technique de la Conférence sanitaire internationale de Venise. Compte rendu de la Conférence, Rome, 1897.
La peste et son microbe. Belgique médicale, 1897.
Essais de désinfection par la méthode de Flügge. Techn. sanit., 1899.
Les nouveaux Instituts d'hygiène, de bactériologie et de médecine légale de l'Université de Gand. Mouvement hyg., 1899.

Prophylaxie de l'ankylostomie. Rev. d'hyg. et de police sanitaire, 1899.
Prophylaxie de la rage. Bull. Acad. méd. Bel., 1909.
Études à désinfection au formol et au vide. Bull. Serv. de santé, 1909.
Règlement des désinfectants spéciaux ou monopolisés. Ibid., 1908.
Conservation des viandes par l'aldéhyde formique. Ibid., 1907.
Prophylaxie de la méningite cérébro-spinale épidémique. Ibid., 1905.
Traitement des eaux résiduaires des tanneries. Ibid., 1903.
Destruction des rats à bord des navires. Ibid., 1900.
Recherches sur la conservation des cadavres par l'appareil De Rechter. Ibid., 1900.
Désinfection par l'aldéhyde formique gazeuse, le thermoformol. Ibid., 1900.
Emploi de la créoline Pearson pour la désinfection des wagons, etc. Ibid., 1900.
Usages du mélangeur-dosimétrique dans la désinfection. Ibid., 1900.
Désinfection des navires par l'appareil Clayton. Ibid., 1900.
Sur la nocuité des cimetières. Ibid., 1899.
Organisation de la défense sanitaire aux frontières de terre. 1909.
Mesures applicables aux eaux de lest et aux eaux de quille sur les navires venant de pays contaminés par le choléra. 1911.
Instructions pour prévenir et combattre la propagation de la peste. 1911.
Instructions pour prévenir et combattre la propagation de la méningite-cérébrospinale épidémique. 1912.
L'épidémie de peste de Glasgow. Bull. Acad. de méd. de Belgique, octobre 1900.
Étude sur l'assainissement des villes d'Ostende, Mariakerke et Middelkerke. Gand, Vanderhaeghen, 1899.
Handbuch der Pathogenen Mikroorganismen. Chap. XXI. Toxische Bakterien. Jena, Fischer, 1901.
Notice sur les progrès des sciences bactériologiques et parasitologiques en Belgique. Le mouvement scientifique en Belgique (1830-1905), Bruxelles, 1906.
Handbuch der pathogenen Mikroorganismen. 2e édition. Article : B. botulismus und Botulismus. Jena, Fischer, 1912.
Handbuch der bakteriologischen Technik. Articles : Methoden der Kapsel-Sporen-Geisselfärbung. Wien, Urban u. Schwarzenberg, 1913.
Le rôle des porteurs des germes dans le choléra. Rapp. présenté à la Conférence sanitaire internationale de Paris. — Sem. méd., 1912.
 Talrijke verslagen in : Bull. Acad. med. Belgique (1902-1910); Rapports des com. méd. provinciales; Recueil des Rapp. du Cons. sup. d'hyg., etc.
 Medewerking aan volgende tijdschriften : Lancer, British medical Journal, Deutsche medizinische Wochenschrift, Jour. of the Roy. Micr. Society, Centralblatt f. Bakt. u. Parasitenkunde, Rivista da Ciencias med., Revue d'hygiène, Mouvement hygiénique, Technologie sanitaire, etc.

EUGENE EEMAN (1856-1926)

1886

Eugène, William Eeman werd op 10 april 1856 te Gent geboren. Nadat hij in het Institut St. Louis te Brussel zijn humaniora volbracht had, behaalde hij, in 1874, in hetzelfde gesticht het diploma van candidaat in wijsbegeerte en letteren. Ongetwijfeld was deze eerste vorming niet vreemd aan de brede algemene cultuur van Eugène Eeman, aan de zorg die hij zijn leven lang, zowel in de gewone omgang als in zijn onderwijs en in zijn geschriften, aan de vorm en aan het gebruik van het juiste woord zou besteden.

Hij studeerde de geneeskunde aan de universiteit te Gent, waar hij op 30 juli 1880 maxima cum laude promoveerde. Hetzelfde jaar werd hij uitgeroepen tot laureaat van de wedstrijd voor reisbeurzen van de Belgische Regering.

Aangetrokken door de oto-rhinolaryngologie, het nieuw specialisme dat in het buitenland reeds in volle bloei was doch in de belgische faculteiten nog niet onderwezen werd, vertrok Eugène Eeman naar het buitenland en bekwaamde hij zich in het vak onder de leiding van Fauvel, Poyet en Miot te Parijs, van Morell-Mackensie te Londen, van Politzer, Urbantsich en von Schrötter te Wenen en van Zaufal te Praag.

Korte tijd na zijn terugkeer in het moederland werd hem de leerstoel van Fysiologie aan de Universiteit te Gent aangeboden. Hij waande zich echter, in alle eerlijkheid, onvoldoende voorbereid tot deze taak en wees dit voor een jonge doctor zo eervol en bekorend voorstel van de hand. Doch wanneer in 1886, als eerste in België, een facultatieve leergang voor neus-, keel- en oorziekten aan de Gentse Universiteit gesticht werd, toen was het met geestdrift dat hij het docentschap aanvaardde, omdat hij beseftte dat hij er een groots werk zou kunnen verwezenlijken. Weldra kwam onder zijn impuls de polikliniek en korte tijd daarop ook de kliniek voor oto-rhino-laryngologie tot stand; en wanneer, enkele jaren later, de huidige polikliniekgebouwen opgetrokken werden, zorgde Eugène Eeman er voor dat de voor zijn specialisme bestemde afdeling op de meest efficiënte wijze zou ingericht worden.

